

93. Gulács, Nagy-réti csatorna**(KÖH 48336)****(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B**

2012. szeptember 14-én próbafeltárást végeztünk a „Beregi komplex árapasztási és ártér-revitalizációs fejlesztés projekt” előzetes régészeti dokumentációjának elkészítéséhez. A lelőhely egy természetes ér két partján fekszik. Az ásás során 2 gödröt, 2 cölöplyukat és egy árokszakaszt dokumentáltunk. Az előkerült jelenségek kevés leletanyagot tartalmaztak, melyek a bronzkorra datálhatóak.

Munkatárs: Bocz Péter.

TOLDI ZOLTÁN

94. Gyékényes, Szénégető**(KÖH 26624)****(Somogy megye) U, R, B, LT, Ró, Kö**

A Gyékényes, Fehér-dűlői próbafeltárást ideje alatt terepbejárásokat végeztünk a lelőhelyen. A 2006-ban megtalált lelőhely területét jelentősen megnöveltük. Ny-i része áttegyed a Vad-réti mezőre, D-i irányban a település É-i széléig nyúlik, É-i része csaknem a Fehér-dűlői lelőhelyig ér el, K-i részét nem tudtuk teljesen bejárni. A lelőhelyen nagyon sok őskori (neolitikum – rézkor, bronzkor: urnevezős kultúra és kelta), római és középkori kerámiatöredéket, kőeszközöket, bronz- és ezüsttárgyakat, valamint egy figurális díszítésű (Mercurius és Minerva) római kori gemmát találtunk. *(Az illusztrációt lásd a címlapon!)*

Munkatárs: Nyári Zsolt rajzoló.

NÉMETH PÉTER GERGELY

95. Gyömrő határa**(Pest megye) U, B, Szk, Sza, Á, Kk**

2012. március 29-én lakossági bejelentés érkezett a ceglédi Kossuth Múzeumba, miszerint Gyömrő határában egy mezőgazdaságilag művelt, szántott területen nagy mennyiségű embercsontot, kerámiatöredékeket és gyöngyöket találtak. 2012. április 2-án helyszíni szemlélt végeztünk a szóban forgó területen, amely Gyömrő belterületétől Ny-ra, a Halasi-csatorna mellett, attól É-ra, az ún. *Kő-határ-dűlőben* (KÖH 80079) található. Egy ÉNy–DK-i irányú homokos dombhát DK-i részén, a felszínen, kb. 13 m hosszú, 2,5 m széles, ÉNy–DK-i irányú sávban (amelynek iránya megegyezett a szántás irányával) találtunk erősen töredékes embercsontokat és a csontok között *Dentalium badense* csigából készített gyöngyöket. Minden bizonnyal egy sír maradványai lehettek, amelyet a tavaszi szántás szétrombolt, majd az igen erős szél lefújta róla a homokot. Ezekén kívül a teljes dombháton igen sok kerámiatöredéket, pattintott kőeszközöket, patiscsontokat és észleltünk. A területen található régészeti lelőhelyekről egyetlen adatunk volt, amely szerint az 1960-as években egy szomszédos dombhát ÉNy-i részén találtak szarmata cserepeket, de a lelőhely pontos kiterjedését nem határozták meg.

2012. április 3–4-én leletmentést végeztünk a területen. Ennek során dokumentáltuk a szétszántott sírt (1. obj.). Az embercsontok többsége kis méretű töredék volt, a csonttöredékek között összesen 53 *Dentalium badense* csigából készített gyöngyöt, valamint több korszakból (középső neolitikum, szkíta, szarmata) származó kerámiatöredékeket találtunk. A leletek bejelentője további 4 gyöngyöt adott át, amiket szintén a csontok közül szedett fel, így összesen 57 gyöngy jutott a múzeumba.



**Gibárt, Túza-dűlő.
Középső neolitikus idoltöredék.**

A gyöngyök a csonttöredékek között elszórtan, rendszertelenül helyezkedtek el, de minden bizonnyal a sír mellékletei lehettek. A sír kora kérdéses: *Dentalium* gyöngyök elsősorban késő neolitikum (lengyeli kultúra) és főleg késő rézkori (badeni kultúra) temetkezésekben találhatók meg mellékletként, viszont ezekből az időszakokból származó kerámiatöredékeket sem a csontok között, sem azok tágabb környezetében nem találtunk. A szétszántott sírtól ÉNy-ra, kb. 15 m-re egy emberi koponya töredékét fedeztük fel a szántásban (2. obj.). A koponyatöredék körül egy 1,5×1,5 m-es szelvényt nyitottunk. A szelvényben kb. 300 cm mélyen értük el a bolygatatlan altalajt, objektumfolt nem mutatkozott. A koponyatöredéken kívül néhány hosszúcsont – nem *in situ* helyzetű – töredéke került elő valamint szórva nyosan kerámiatöredékek. A csontok elhelyezkedéséből úgy tűnik, hogy nem a feltételezett gyöngy-mellékletes sír (1. obj.), hanem egy másik temetkezés maradványai lehettek. A koponyától ÉNy-ra, kb. 10 m-re egy 6×3 m-es területen igen sok patiscsontok mutatkozott.

A leletek felszedése után alaposan bejártuk a dombhátat és az attól ÉNy-ra, azzal párhuzamosan futó két további dombhátat. Mindhárom dombon igen sok kerámiatöredéket (középső neolitikum: zselizi kultúra, szkíta, szarmata), szkíta kori orsó-gombot, pattintott kőeszközöket gyűjtöttünk. A bejárás nyomán megállapíthatjuk, hogy a lelőhely mindhárom dombháton és a dombok É-i részén futó földúton túl is húzódik. Ezzel a korábban ismert, *Kő-határ-dűlő, Gyömrő 26. sz., KÖH 80079* lelőhelyet sikerült lehatárolni. A lelőhely nagy kiterjedésű és a mezőgazdasági művelés miatt intenzíven pusztul. Az őskori (középső neolitikum és szkíta időszak) leletek a lelőhely DNy-i felén koncentráálódtak, a szarmata anyag a teljes területén előkerült.

A 26. sz. lelőhely után megvizsgáltuk annak tágabb környezetét is. Ennek során sikerült meghatározni az eddig szintén csak irodalmi adatból ismert *Szilhát 1., Gyömrő 14. sz., KÖH 80081* lelőhely kiterjedését. Ez a 26. sz. lelőhelytől K-re (Gyömrő belterületétől Ny-ra), az ún. Halasi-csatornától É-ra található, egy ÉNy-i irányba emelkedő dombháton (Szilhát), a dombra és a 26. sz. lelőhely felé vezető földutak mindkét oldalán, valamint az utaktól D-re majdnem a Halasi-csatornáig húzódik. A lelőhelyen késő bronzkori (urnamezős kultúra), szarmata, Árpád-kori és középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

A 14. sz. lelőhelytől ÉNy-ra, kb. 500 m-re, a Szilhát egy magasabb pontján egy, a környezetéből határozottan kiemelkedő dombot figyeltünk meg. A domb tetején köveket és kevés embercsontot (hosszúcsontok, borda-, és koponyatöredékek) találtunk: minden bizonnyal egy Árpád-kori vagy középkori templom és a templom körüli temető maradványait. Ez a *Szilhát 2., Gyömrő 35. sz., KÖH 80083* lelőhely nevet kapta.

Munkatársak: Farkas Zoltán régész, Kovács Dömötör régésztechnikus.

PATAY RÓBERT

96. Győr, Frigyes laktanya (Leier) (KÖH 67173)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró

A Leier-Immo Kft. a Baross u. 42. sz. alatt álló (3929. hrsz.), egykori Frigyes laktanya területén, a Lőszerraktár és a Legénységi „B” épület között, ill. ettől ÉK-re eső területen mélygarázs kialakítását tervezi, mely hozzá kapcsolódik a már meglévőhöz. A teljes feltárási terület 3586 m², melyen a kibontott objektumok száma 319.

2012. május 29-én kezdtük el a terület lehumuszolását, a korábbi egyeztetések alapján, és végül 2012. július 3-án fejeztük be. Kivételt jelent azonban a 2009. évi feltárás²⁶ K-i csücskéhez közel eső, a jelenlegi feltárási terület ÉK-i részén áthaladó élő vízvezeték alatti szakasz. Mivel ez a vezeték a „B” épületben kialakított lakások, irodák vízellátását biztosítja, így az ez alatti területet (107 m²) a közmű kiváltásáig nem tudjuk lehumuszolni és ez által feltárni sem. A humuszolás során számos újkori beásás nyomait figyeltük meg, köztük volt néhány nagy méretű személgödör is. A feltöltött réteg (kb. 1,5–2 m mélységű) alatt egy vékony (kb. 20 cm vastag) sötét szürkésbarna humuszréteget találtunk és ennek eltávolítását követően jutottunk el a sárga, agyaggal kevert homokos altalaj szintjéig. A terület jelenkori bolygatottsága igen magas, ezért számos régészeti korú objektumot nem tudtunk feltárni a teljes, egykori valójában.

2012. június 6. és augusztus 6. között a beruházással érintett területen a megelőző feltárást elvégeztük, kivéve az akkor még élő vízvezeték miatt lehumuszolásra alkalmatlan sávot. Összesen 312 objektumot tártunk fel és dokumentáltunk le. Az előkerült objektumok mind telepjelenségek (gödrök, árok, kutak, cölöplyukak), melyek nagy része a 2–3. századra datálható. Végül a fent említett kis szakaszt 2012. szeptember 4–5. között tártuk fel, melynek során további 7 objektumot bontottunk ki és dokumentáltunk le, ill. néhány, már korábban részben feltárt objektum folytatását is megtaláltuk. Ezek szintén a római korra (2–3. sz.) datálható telepjelenségek.

A 2009. évi ásatás során előkerült egy római, kavicsozott út maradványa is, melynek folytatását mi nem találtuk meg a mostani feltárási kijelölt szakaszon, ill. a „B” épület tövében egy nagyon kis részen. Mély árkokkal határolt részt találtunk a „B” épület és a Lőszerraktár közötti terület középső részén, de közöttük nem volt nyoma egy kavicsos útnak, viszont számos kutat és gödört tártunk fel itt, melyek a betöltésükből előkerült leletanyag alapján a 2–3. századra keltezhetők. Lehetőséges, hogy az utat felszámolták, elterelték a római kori település terjeszkedése miatt.

A leletanyag mennyiségeloszlására jellemző, hogy a feltételezett római út helyén, vagyis a „B” épület és a Lőszerraktár közötti terület középső részén került elő a legtöbb, főként kerámiaanyag, azon belül is *terra sigillata*, ill. nagy mennyiségben fordult elő *tegula* és *imbrex*. A terület K-i felében egyre kevesebb kerámiaanyagot találtunk, viszont több állatsontváz is előkerült (pl.: ló, szarvasmarha).

Kiemelkedő objektum: 842. építmény / *horreum* (római kori, az alapját nagy méretű cölöplyukak adják), melyet keresztbe ráastak több szélesebb árokra.

Érdekes leletek: bronz kiskanál (fém-detektoros keresés által találtuk, kagylóévesre használták, római kori), ezüst hajtű (792. gödör, római kori), számos bronzpénz (római kori) és nagy mennyiségű *terra sigillata*.

Munkatársak: Gera Ágnes, Semperger Zoltán, Szöllösi Géza.

PESTI KRISZTINA

97. Győr-Győrszentiván, Hecsepuszta V. (KÖH 79221)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á, I

A „Győr, Keleti iparterület körüljárását biztosító közutak fejlesztése” c. beruházás kapcsán került elő ez a lelőhely egy a környezetéből kiemelkedő domb tetején és annak oldalain. A 2012. május 9–21. közötti időszakban összesen 72 objektumot tártunk fel. 2012. május 23–24-én további 9 objektum került elő. A kibontott objektumok egy kivételével (mivel az 1. objektum egy ismeretlen korú sír) mind telepjelenségek, melyek javarészt a római korból származnak és csak kevés objektumból került elő Árpád-kori leletanyag. A feltárt terület nagysága: 4588 m².

A feltárás során, a dombtetőn és a domb K-i lábánál, egy ritkán elterülő, szórt, római kori telep maradványait találtuk. A legjelentősebb feltárt objektum egy sekély, félig földbementő veremház volt, melynek részben megmaradt a padló-szintje és a hozzá tartozó tárolóvermet is sikerült dokumentálni. A feltárt objektumok többsége különböző irányban futó árok volt, ezek mindkét irányban túlérnek a feltárási kijelölt terület határain, funkciójuk bizonytalan.

Az objektumokból meglehetősen nagy mennyiségű korongolt kerámiatöredék, *terra sigillata* töredékek, dörzstálak töredékei kerültek elő. Kiemelkedik egy három darabra törött, de hiánytalan kerámiaméces.

A lelőhely Ny-i végében egy ismeretlen korú, melléklet nélküli felnőtt sírja, valamint két Árpád-kori közepes méretű gödör volt.

26 RKM 2009, 213–214.